

KŠAFT
umírající matky
Jednoty bratrské:
kterýmž

(v národu svém a obzvláštnosti své dokonávajíc)
svěřené sobě někdy od Boha poklady
mezi syny a dědice své rozdělují.

Léta 1650

Ve jméno Boha Otce,
Syna i Ducha svatého,
amen.

Synové milí a všickni, kterýchž snad dojde hlas tento můj, poslechněte mne.

Což prohlášeno jest v Písmě Božím, že *věk jeden pomíjí a jiný nastává, ačkoli země na věky trvá* (Kaz. 1, 4), to se plnilo na všech, kteříž byli před námi, a plní na všech nás, kteříž jsme nyní, a plnití bude na všech, kteříž budou po nás: že přicházejíc na svět odtud, odkudž nás vyvodí všemohoucí Pán, z místa mlčení věčného, a pobudouc tu, jak komu odměří čas přebývání jeho na zemi, odcházíme zase tam, kamž nás vede, aby dovedl, do místa zastávání věčného.

A jakýž v tom způsob jest každého člověka v osobě vlastní, takovýž jest i každé společnosti lidské, v domích, městech, královstvích a církvích: že všude jedno pomíjí, druhé nastává. I nyní co se pod nebem děje, vidíte. Pomíjejí a proměnu berou království některá, a v nich národové, jazykové, práva, náboženství; proto bez pochyby, že nastává jiný věk. Pomíjejí i církve a jednoty; proto nepochybně, že obnoviti chce Bůh tvář země své (Žalm 104, 30).

2. Mezi těmi proměnami viduc já také proměnu svou a scházení i docházení své, že vzata jsouc pro hří-

chy své v kázeň Boží a vypuzena z národu a jazyka svého, mezi cizí, a již také od sousedů svých, kteříž sobě strojíc pokoj, na mne a vlast mou zapomenuli, opuštěná, takže potvrdí-li Všemohoucí Pán toho, co lidé činí, vidím, že *poslouživši já za svého věku vůli Boží, usnouti mám* (Skut. 13, 36).

Učiním, což činiti obyčej mají opatrní podle světa, že mají-li po sobě co pozustaviti, zříditi hledí dědice; a požehnání Boží sobě udělené rozdělití mezi ně, aby nebylo v ztrátu aneb roztrhání a nenechalo po sobě různic. K čemuž i onen rozkaz Boží Ezechiášovi učiněný: *Zřeď dům svůj, nebo umřeš* (Iz. 38, 1) vede, a komukoli od Boha dům svěřen jest, aby bez porřízení z světa neodcházal, napomíná.

3. Podtež tedy, synové moji, postavte se vůkol smrtné postele mé a slov mých, kteráž k vám já, *matka vaše, kteráž sem vás zplodila, mluvíti budu, pozorujte.*

Aj, synové moji, vychovala sem vás s veselím, ale tratím vás s kvílením a zámutkem: nebo ste hřešili před Pánem Bohem vaším, a co zlého jest před ním, činili ste. Nyní pak co mám učiniti vám? já vdova jsem, a opuštěná. Jděte, synové, a žádejte ode Pána milosrdenství (4 Ezdr. 2, 2 etc.).

4. Rozdělím pak sobě vás na čtyry houfy, a promluvě k vám, jednomu každému zástupu, co potřeba, obrátím řeč svou k jednotám jiných církví, jakožto sestrám svým, starším sebe i mladším: s nimiž a mezi nimiž mne choval Pán, a teď pak před jinými mne volá k sobě. Abych mezi vás všecky rozdělila to, což mi z milosrdenství svého svěřil byl Pán. Neb ač zevnitřní způsob můj taký byl, že po všecken života mého čas říkati mi s apoštolem bylo: *Zlata a stříbra nemám* (Skut. 3, 6), neměvši na zemi, jako i Pán můj,

kde téměř hlavu skloniti. A měla-li sem co z drobnějších vzdejších věcí, domečků, zborcůků, rolíčků, viniček, i z toho mne zvlékli, vyhnavše mne, jako Pána mého z roucha jeho, když ho na kříž přibili, rozdělivše to mezi sebe. Ale však mám se čím chlubit v Kristu Ježíši, v Božích věcech, kterýž mne obohatil bohatstvím duchovním, aby ve mně přebývalo bohaté slovo jeho. Z těch tedy jeho mně do vůle jeho svěřených pokladů odkazovati budu, jak uznám, že kdo z vás synů a přátel mých čeho potřebuje.

5. Vás, synové moji, kteréz jsem já zplodila a vypěstovala, ne v jednostejném vidím způsobu: a protož k vám také jednostejnými slovy promlouvati nemohu, ale rozdílně. Nebo někteří ste se mně a Otci duchů, kterémuž sem vás zplodila, zpronevěřili, nevytrvavše se mnou v mých pokušeních, ale mne opustivše.

Jiní ste trvali, a snad někteří ještě trváte, odpolu, pochlebující nepřátelům mým a u ohně jejich se zhřívající, vždy však ještě po mně, matce své, se ohlédající: žádostivi jsouce, kdyby mne byl z moci nepřátel mých vydobyl Pán, aneb ještě, do klína mateřského se navrátiti.

Jiní jste udatnějšího ducha a následovali ste mne pod křížem klesající vždy předce, obcovati utrpením mým se neliknujíte, i píti spolu se mnou kalicha hořkosti, kterýž skrze trpkosti přítomného věka k sladkostem věka budoucího nás vedoucí Pán nalil mně, sobě neošklivíce.

Ale vás opět některé vidím, buď věkem, neb bídami utrápené, spolu s sebou umdlévati a docházeti; o jiných pak naději sobě činím, že je Pán k dalším časům chová a dochová.

6. Vás posavád věrné, a v té věrnosti stále trvající, a již i konce víry své dobíhající, potěšuji potěšením tím, kterýmž potěšil nás převěrný náš Pán, oněmno svatými slovy svými: *Vy jste ti, kteříž jste v mých pokušeních se mnou zustali. A jáť vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj, království, abyšte jedli a pili za stolem mým v království mém* (Luk. 22, 28.29.30). Potěšení toto přijmětež, ó synové, a nekormuťte se již více pro ztrátu zemské vlasti a stánku obydlí svého i stánků Božích tu na zemi: nebo k slavnějším věcem vede nás ten, kterýž řekl: *Zvěstuj lidu mému, že jím dám království věčného Jeruzaléma, slíbené Izraelovi. A vezmu sobě slávu jejich, a dám jím stany věčné, kteréž sem jim připravil. Dřevo života budou míti místo vonné masti, a nebudou pracovati, aniž ustanou* (4 Ezdr. 2, 10.11.12). *Hotovi buďte k odplatě království: světlo zajisté ustavičné svítiti bude vám na věčný čas. Utecte jen stínům věku tohoto, přijměte utěšení slávy své* (ibid. v. 35, 36). Připojení býti majíce, po svém odsud propuštění, do zástupu onoho velikého, kterýž stojí před trůnem a před obličejem Beránka, oblečený v roucho bílé a mající palmy vítězné v rukou svých: o nichž hlas nebeský dí: *To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbilili je ve krvi Beránkově: protož jsou před trůnem Božím a slouží jemu dnem i nocí v chrámě jeho etc.* (Zjev. 7, 9 etc.)
7. Kteréhož potěšení nad svět dražšího (nebo by člověk celý svět získal, a duši své uskořil, jakou dá odměnu za duši svou? Mat. 16, 26), že ste se zbavili, vy bázlivi, a průby své nevystávše, klesli ste, plačte a naříkejte nad sebou.
- Nebo tak-liž to činěno býti mělo, abyšte na čas vě-

říce, a v čas pokušení odstupující, prokázali se býti z počtu vsátých na skálu a kořenů nemajících? (Luk. 8, 13.) Ach, což nejeden z vás s Petrem říkal: *Pane, bych měl s tebou i na smrt jíti, nespustím se tebe:* a kdež jest to? rozprchli ste se, když na Pána, a jeho evangelium, přišla vichřice. *Ach, zdaž ste neměli patřiti na předešlé věky? zdali kdo, dověřiv se Pánu, hanby došel? Neb zdali kdo, zůstávající v kázni jeho, opuštěn byl? a zdali kdo vzýval jej, a on pohrdl jim? Běda srdcím strašlivým a rukám oslablým a hříšníkům krácejícím dvojími stezkami! Běda srdci oslablému: nebo nevěří; protož nebude ochráněno. Běda vám, kteříž ste ztratili trpělivost: i což činiti budete, když vás navštíví Pán?* (Sir. 2, 10 etc.)

Rada ještě jest: Čiňte, co po svém pádu učinil Petr. Upamatujte se, jděte z paláců biskupových v kout někam, kde se jiní učedníci kryjí. Plačte a kvilte nad jiné víc, protože ste zhřešili nad jiné víc. Nechcete-li vyjíti hned, dokudž na vás kohouti Boží ještě kokrhají a dokud se ještě Pán svázaný a před nepravými svými soudci ještě stojící ohlédá: když pak? čekati-li chcete, až se svědomí jako na Jidáše oboří? pozdě bude. Dnes, dnes uslyšíte-li ještě hlas jeho, nezatvrzujte srdcí svých: ale je obměkčte, pokorťte se, napravte se a na cestě pravdy, pokud na cestě jste, ustanovte se. Takové Petrovy šlepěje, k navrácení se po nich do houfu, kterýž jste opustili, odkazují vám, ó pozbloudilí synové.

8. Vám pak jiným ostatkům lidu Jednoty, v jakémkoli ještě počtu zůstávajícím, což kšaftem odkázati mám? *Pláč odkazují, pokání a nápravu před obličejem všemohoucího Pána.*
9. *Pláč* poručím takový, jakýž tam poroučel vši rodině

izraelské Hospodin, když kněží své spálil ohněm v stánku svém, protože obětovali před Hospodinem oheň cizí. Kdež Pán Bůh nedal kněžím pozostalým plakati: ale *lid ať pry pláče* (3 Mojž. 10, v. 1, 6). Zhřešiliť jsou i nyní prvorození moji, strážní mezi vámi svatyně mé, vnesše, aneb vnéstí dopustivše, do stánku Jednoty oheň cizí, oheň moudrosti svět-ské, oheň marností tělesných, oheň pýchy, nádher-nosti, šperků, bujností, svévůle, lakomství a lhostej-nosti etc. A protož, aj, zemřeli a mrou před obličejem vašim pro hříchy své: ale vy plačte. Nebo rána tato jde na vás a na potomky vaše!

10. *Pokání pak a modlitby* takové vám poručím, jakéž Bůh poroučel v čas velikého rozhněvání svého: *aby se všickni k Hospodinu obraceli celým srdcem svým, a to s postem a s pláčem i s kvílením, roztrhující srdce svá, ne jen roucha svá. Shromáždění aby se svolalo, aby se shromažďili starci, i maličci, i prsi požívající: ženich aby vyšel z pokojíka svého a nevěsta z schrány své: kněží, služebníci Hospodinovi, aby plakali etc.* (Joel 2, 12 etc.). A jakéž pokání činili Židé za Asvéra, vyhlazení se bojíc, *že se tři dny postili, nejedouc a nepijíc ve dne ani v noci* (Ester 4, 16). A Ninivitští *od krále až do pastuchy, od lidí až do hověd, od starců až do nemluvněat, nic nečiníc, než volajíc k nebi, s postem a pláčem* (Jon. 3, 5 etc.). A opět Židé *milosrdnému Pánu s pláčem a s postem a rozprostíráním za tři dny bez přestání se modliše* (2 Mach. 13, 12).

Ó synové, posavád jste se k takovému pokání, a vroucnosti přitom, neměli: nýbrž dělali ste mnozí tak jako Judští v rozptýlení svém, že ste i na těch místech, kamž vás v rozhněvání svém zahnal Pán, hřešili

předce, a poškrňovali jména svatosti jeho, před oblíbenými těch, mezi nimiž stě jeho měli posvěcovati.

Izraelští, poražení byvše dvakrát toliko, posadili se před Hospodinem, plakali, postili se, oběti obětovali (Soud. 20, 26); vy ne dvakrát, ale víc než dvadecetkrát po těch třidceti let poražení byvše, nýbrž padající stále do jámy, z níž povstání nebylo, a není, nepřišli ste však na to, abyšte obzvláštním nějakým způsobem osvědčili pokání své.

A protože ještě aspoň nyní obraťte se celým srdcem svým k Hospodinu! nebo jest milostivý a lúostivý, dlouho čekající a hojný v milosrdenství, a kterýž lituje zlého. Kdo ví, neobráť-li se ještě a nebude-li želeťi (Joel 2, 12.13.14), aby ještě bylo vysvobození, jakož pověděl Hospodin: totiž v ostatecích, kterýchž povolá Hospodin (ibid. v. 32).

11. Odkazují vám i toto: chcete-li ještě užiti ode Pána milosti, vy i potomkové vaši, *abyšte se k skutečné nápravě statečně měli a na první opuštěnou lásku zase navrátili*. Čím mne byl poctil Pán mimo jiné jednoty a jakými klénoty ozdobil syny a dcery mé, rozpomínám se teprv s pláčem, zbavená toho jsouc.

Nebo vroucí k Bohu a poctě jeho láska, nenávist pak k světu a marnostem jeho a společná všech dítek mých k sobě sprostnost a upřímnost opustila nyní vás: naproti tomu pak nedověra, podhlídání, různice, sváry, svých věcí hledání, z toho hrdost proti sobě vespolek a různolezení vloudilo se mezi všechny téměř napořád.

A to jakož ste doma ještě začali, tak ani v exilium nepřestali: nýbrž v rozptýlení svém tím více se myslí rozptýlili. Někteří dopadše míst, kdež za něco

jmíni jste, dali ste se v pýchu a zpínání: a někteří po lakomství se pustivše, hůř než ve vlasti, i s zapomenutím se na to, proč ste nejpředněji vyšli, slovo Boží. Jiní zase v odporný tomu neduh uběhše, dali ste se v marnotratnost, zahálku, lenost, až i na žebrotu; přivodíce skrze to v ošklivost a v pohanění netoliko svůj exulantský los, ale i sebe samy: a což více jest, národ celý. Někteří pak ste ze jha kázně vypřáhli, osazujíc se na těch místech, kdež by vám činiti volno bylo, což by se vidělo.

Ach, dítky, tak-liž pamatujete, k čemu jste povoláni a na jakou cestu navedeni? Ne pro tento život a jeho věci jsme my tu: pout jest toliko a přidané poutníkům běžné věci. Vlast naše v nebi jest, a takž i obírání naše s nebeskými věcmi býti má. Libán toliko zde jest, Suchot a Saredata, kdež nebeský Šalomoun k věčnému chrámu svému shledávaje a hotově živé dříví a kamení, roubati je, a sekati, a štípati, a tesati, a hoblovati, a nás, kovy své, rozpouštěti a v nádoby sobě příhodné slévati dá, zde před Jordánem v zemi jilovaté, kdež jen v hlině se válíme. Ale kam s námi věčný Šalomoun náš směřuje, svrchní onen Jeruzalém jest, kdež, dáme-li se zde k vůli jcho formovati dobře, trefovati se všecko bude dobře.

12. Zejména ty, dcerko milá, *Jednoto polská*, kterouž mi Pán Bůh uprostřed dnů života mého, když jsem v síle byla, pro ten cíl (jakž nyní vidím) zploditi dal, aby ty odrostuc chovačkou byla ostatních dítek mých. Dobřes učinila, žes je z vlasti vypuzené do klína svého přijala a pěstovala; odplatiž tobě to Pán a nedopouštěj na tebe opuštění a osiření.

Prosím však tebe, pamatuj, z jakéhos kmene pošla, aby révovím dobrým vysazenou viničkou býti hleděla, a neproměnila se v plané réví (Iz. 5). Řekl tam Kristus o oněch převrhých: *Praví se býti Židé a nejsou, ale klamají* (Zjev. 3, 9). Hlediž, aby nebylo řčeno i o tvých: *Praví se býti símě Bratří českých, a nejsou.*

Čas jest, dcerko milá, aby takové zklamávání předcházela: nebo podchází vpravdě, když nejedni synové tvoji tělesně bujněji, vytahující se z jha kázně a libující sobě svobodu těla, pohodlí časná a duchoddy hojné a shromažďování peněz; takže při mnohých pastýřský úřad obrátil se jen v nájemnictví, tak dobře u vás, jako kde jinde. Ani nezavíratí, ani neodvítatí domu Božího darmo naučili ste se proti Boží záповědi a příkladům otců, za příklady cizími odšedše. I mladí při starších, synové při otcích, **zůstávajíce, platu chcete a jej berete.**

Starší zase co? Naprosto se vidí, že duch otců mých odstoupil od vás, synů mých. Nebo jste ztratili *klíč umění*, o kterémž tam Lasicius psal, že otcové vaši zvláštní byli **mistři k zdržování řádu, kázně, svornosti a milosti vnitřní jedněch k druhým, bez zevnitřního mocí nucení aneb světského ramene pomoci.**

Ale s vámi, **ó vy mojí nyní, tak z polského, jako i českého a moravského národu, na to přišlo, že ani sebe, ani kněží svých, ani lidu v řádu držeti neumíte, ba ani těch mladých svých. S nimiž abyšte sami práce neměli, posílali ste je (a ještě) do škol cizích, aby je vám vypulerovali. A ti co než divočinu a v obyčejích cizost, v krojích potvorství, v mozku mudrlanství**

a jiné vše jinak, než Kristova a předků milých sprostnost vyhledávala, s sebou přinášejíce, dělají jak dělají, až všecko z původu svého vypáchlo a k sobě podoby málo co má.

Odkudž i lid, posluchačí a patronové větším dílem planí a chladnou, a z nemalé částky větrem ledajakýchs pokušení, jako stromové pravdivých kořenů prázdní, se vyvracejí: takže i s vámi vše pomalu umdlévá a pádem hrozí. Upamatujtež se tedy, synové, dříve než i vás také podvrátí Pán, a skutečnou nápravou a ve všem dobrém obnovou předejděte hněv jeho, aby nepohnul i vašimi svícny z míst jejich.

13. Pakliť pohne a i vám dojíti káže (ten, kterýž od domu svého začínaje soud, boří, když se mu co nelíbí, až doboří, aby z gruntu stavěl), a skrze to můj rád, kázeň, posloupnost a všecko přísluhování církevní přestane-li, což budete vy ostatní ostatkové moji, z kněží neb lidu, činiti? Tuto radu dávám, synové.

Budete-li pozustávati kteří z kazatelů, kázati a sloužití doma již komu nemající, služte Kristu, kde můžete, v církvi kterékoli evanjelické, kteráž by služby vaší žádala: jen však na to pamatujíc, abyšte v sprostnosti mé, v níž sem vás zplodila a k ní vedla, sebe ostříhajíc, prostřední přímou cestou kráčeli, jedním proti druhým nepochlebovali a ku potvrzování podešlého mezi nimi různění užívati se nedali; ale raději lásku, svornost a všecko společné dobré v církvi, v lidu pak sobě svěřeném jen víru v Krista čistou a pobožnost horlivou a naději sladkého budoucího věka vzdělávati a tím skutečně, odkud ste posli, osvědčovati hleděli.

Vy pak z osiřalých posluchačů, přijde-li na to, abyšte přesných církevních služeb docházeti více řádem Jednoty nemohli, za radu mějte toto, *abyšte šetrili těch, kteříž tak chodí, jakž máte příklad na nás* (Fil. 3, 17), to jest, kteříž vás neučí na zemi sobě dělati mistrů, otců, vůdců, ale *k tomu jedinému, kterýž na nebi jest, Mistru, Vůdci, Otcí vedou* (Mat. 23, 8). A připojíc se k jednotě té, v níž pravdu evanjelium Kristova spatříte, modlítež se za pokoj její, a hledejte vzdělání jejího v dobrém, jakož příkladem dobrým svítíce jiným, tak i modlitbami opravdovými, aby se již aspoň na mně a na vás, synech mých, stavil ten Všemohoucího hněv, kterýž jest na všecko, v tak mnohé bludy a roztržky vydané křesťanstvo spravedlivě uveden (2 Mach. 7, 38).

14. I na vásť zapomenouti nemohu, *sestry milé, jednoty evanjelické*: nýbrž ani na tebe, *matko naše*, z níž sme pošli, *jednoto římská*. Matkous nám byla, ales se nám v macechu, nýbrž v zubřici, dítek svých krev střebající, proměnila.

Vinšujit, aby se v starosti ale upamatovala ku pokání a vyšla z Babylona ohavností svých. V čemž tobě, ač může-liť to co napomoci, odkazují příklad svůj: kteráž sem Bohu, nás v zašlostech našich pamatujícímu, dala čest, a za světlem slova jeho jdouc, vyšla milosrdenstvím jeho z mrákot modlářství tvého.

Pakli nechceš, nic tobě neodkazují, leč červy zlého svědomí vnitř; zevnitř pak za svědka proti tobě stavím krev synů mých a jiných svědků Jezu Kristových, kteréžs pomordovala mezi chrámem a oltářem. Dělaš se duchovním Jeruzalémem: a jsiť ovšem, ale podobná Jeruzalému, jakýž byl za času proroků,

Kristova a apoštolů. K němuž co mluvil na osvědčení Pán, to já tobě odkazuji dědičně: *Jeruzaléme, Jeruzaléme, morděři proroků, kterýž kamenuješ ty, jenž byli k tobě posíláni; kolikrát sem chtěl shromáždití dítky tvé, jako slepice shromažďuje kuřátka svá pod křídla, a nechtěli ste. Aj, zanechává se dům váš pustý!* (Mat. 23, 37. 38.) Teď máš ortel svůj, Jeruzaléme Zákona nového! čekejž na sebe exekvuci. Synům pak tvým já za dědictví odkazuji právo to, kteréž jim dal Bůh, aby ujmouc se o slávu Otce věčného (jemuž od tebe zplozeni jsou, Ezech. 23, 37), *odpor vedli proti tobě, matce své, a dokázali, že nejsi manželkou jeho, leč odvaruješ smilství svých od tváři své* (Oz. 2, 2). Pakli ani tak nenapravíš a synů svých navrácením se k Otci jejich nepotěšíš, odkazuji králům země, kteříž tě posavad na hřbetě svém nosili, horlivost Boží, aby tě v oškli- vost vezmouc, jako nečistou nevěstku spálili ohněm (Zjev. 17, 16).

15. K vám také mluvím, *sestry milé*, kteréž ste se (pro- ti vůli zpronevěřilé oné matky naší) zase věčnému Choti u víře zasnoubiti daly, jako i já, abychom poznaly Hospodina (Oz. 2, 20). *Radujte se spolu se mnou, že nám to z milosti dáno jest pro Krista, abychom netoliko v něho věřili, ale také pro něj i trpěli* (Fil. 1, 29). Milost, milost, milost stala se nám, že věčný Ženich skrze vyslané k nám družby své pozvati dal nás a za- snoubiti sobě za chot svou.

Kc mně poslán byl věrný přítel Ženichů (Jan 3, 29), *M. Jan Hus*, jehož sem já svědectví tím raději při- jala, že je krví svou zpečetil.

K tobě, Německá jednoto, poslán byl *D. Martin Luter*, v duchu a v moci Eliášově (Luk. 1, 17), a tys

dobře učinila, žes nepohrdla svící hořící a svítící, ale radovala se v podaném světle jeho (Jan 5, 35).

A k tobě, Jednoto helvétská, poslán byl *Jan Kalvín*, aby tebe zasnoubil a oddal jako čistou pannu téměř jednomu muži Kristu (2 Kor. 11, 2). A tys dobře učila, že uslyševši hlas hrdličky, povstalas a připravila se, a fíkoví tvé vypustilo holičky své, a réví tvé rozkvetlé vydalo vůni svou (Pís. 2, 12.13).

Radějme se v Hospodinu a pléšejme v Bohu, Spasiteli svém, kterýž nás oblékl v roucho spasení a pláštěm spravedlnosti přioděl nás, jako nevěstu okrášlující se ozdobami svými (Iz. 61,10). Avšak mám ještě, já od vás nyní odcházející sestra vaše, co mluvíti vám, sestry milé, poslechněte mne.

16. Ty, *Jednoto německá*, bylas mou nejmilejší sestrou, kterouž mi nejprvé, když sem se v samotnosti své ohlédala, ku potěšení vzbudil Pán: a kterouž sem já srdečně milovala, ačkoli tvá ke mně láska, pro mou sprostnost, brzo vychládla.

Co sem nejmilejšího za klénot od svého Pána sobě odevzdaného měla, toho sem tobě hned od počátku podávati nepominula, tím se s tebou zdělití žádostivá jsuc; aniž vinšovati přestávám, abych i umírajíc prospěti tobě mohla, a čehoť nejvíc k tvému dobrému vinšuji, za dědictví tobě odkázati: *řádu víc, než ho máš, a kázně spotádanější a lepšího rozumu při artikuli o ospravedlnění, bez tak hanebně zlého užívání, jakéž se při synoch svých rozmohlo.*

Dobře začal ten, jehož tobě za vůdce tvého z mrákot vyvedení dal Pán: ale nedobře dobrou při vedli, kteříž na místo jeho přišli. Jeho práce po všecken téměř života čas byla bořiti Babylon: aniž jinak býti

mohlo (nebo nemohlo dílo lidského stavení trpíno býti na tom místě, kdež se počínalo Nejvyššího města ukazovati). (4 Ezdr. 10, 54.) Ale když k stavení Siona přijíti se mělo, a jeho od práce k odpočnutí povolal Pán, pomocníci, majíce stavěti, nechali tak, a držíce se toho toliko, co on udělal, a pokud udělal, kořist sobě založili v zbořeninách bydliti. Nebo aniž teměř co jiného máte, kromě co on z papežstva nedobořil, a žc státi může, soudil: to paláce vaše, v tom triumfujete; co jiní, že ještě vybořeno býti musí, soudili a soudí, ani toho dobořovati, ani o tom slyšeti nechťíce, nerci-li aby k vystavení krásného řádu celé církve, a založení ho na gruntu jednomyslnosti, a vzdělání mu hradby kázně, a vyzdvižení bran, a zavěšení k ním vrát, a závor, a zámeků s klíči Kristovými přistoupeno bylo. Nýbrž *počavše duchem, konáte tělem*, jako onino, jinak horliví, Galatští (3, 3), ačkoli naopak. Oni počavše křesťanství své věrou, končiti chtěli skutky Zákona: vy, počavše věrou živou, dokonáváte věrou mrtvou, jakáž bez skutků jest.

Ó přátelé mojí, já, v kázni Boha silného postavena jsuci, učím vás (Job 27, 11) a vinšuji, abyštc porozuměli, že známost Krista bez následování Krista, a těšení se evanjelium bez ostříhání zákona lásky, na kterýž jde evanjelium, nic není než evanjelium zlé užívání a jistý (ačkoli prvnímu onomu v papežstvu odporný) svod a oklamání.

17. Tobě pak, *Jednoto helvetská*, kterážs mi za milovnici řádu a kázně přidána byla k mému potěšení, což odkázati mám? Umysl k stálosti, nýbrž k rozhojňování se ve všem dobrém, podlé poručení Kristova,

aby spravedlivý ospravedlnil se ještě a svatý posvětil se ještě (Zjev. 22, 11), a zaslíbení jeho, *že majícímu bude dáno, aby se rozhojnil* (Mat. 13, 12).

Jestližeť tedy, sestro milá, i ty jsi z počtu těch, kterýmž darů a milosti Božích nabývati dáno, nechažť přidám i já něco tobě mající: vinš aspoň, aby, domnívajíc se míti vzácného něco, měla vpravdě; a domněním se svozujíc, nekojila se škořepinami, ale pronikla k jádru.

Žádám tedy tobě, předně v ostríhání pobožnosti, a k ní sloužícího řádu, kázně, jednomyslnosti, pilnějšího skutku; aby nebyla barva, ale věc sama. V smyslu pak žádám tobě více sprostnosti, méně hloubání; a šetrnějšího o Bohu a přehlubokých tajemstvích jeho mluvení, než to někteří z synů tvých činili. Skrze což i na roztrhání žalostné sebe a tebe přivedli: zrotivše se proti tobě a vespolek, *novokřtění, socinisté, arminiani* a jiný mnohotvárný z tebe vyšlý hmyz. Zvláště teď v Anglii, když hrůza moci světa popřestala, jak tvojí nových vždycky věcí hledajících, a na ničem se ustanoviti nemohoucí synové smutné a pohoršlivé církvi Boží z sebe divadlo, tobě pak zlé u národů jméno učinili, po vrchu leží.

Ó sestro milá, kéž Bůh všechněm synům tvým dá, aby se s Davidem modliti učili: *Sprostnost a upřímnost nechať mne ostříhají* (Žalm 25, 21).

18. *Všechněm pak spolu jednotám křesťanským odkazují roz-toužení se po jednomyslnosti a smíření se a spojení v víře a lásce k jednotě ducha. Ó, byť duch ten, kteréhož mně zpočátku hned udělil byl Otec duchů, přejíti mohl na všechny vás! abyšte tak srdečně toužily, jak sem já toužila, po sjednocení v pravdě v křesťanství se*

všechněmi vzývajícími jméno Kristovo v pravdě! Ó, byl vám Bůh dal trefiti na grunty věci *podstatných, služebných a případných*, jako mně trefiti dal! Abyšte všickni, oč horliti třeba neb netřeba, aneb horliti víc neb méně třeba, rozumějíce, horlení tomu, kteréž jest bez umění a s sebou ne vzdělání, ale zkázu církve nesc, vyhybati, a zase, kde zuřivé horlivosti třeba, tu zuřivě pro slávu Boží horliti (až do vynaložení na to životů svých) uměli. Ó, byšte se roztoužili všickni po pravdivé účastnosti milosrdenství Božího, po pravdivé účastnosti zásluhy Kristovy, po pravdivé účastnosti přesladkých vnitřních darů Ducha svatého! Kterýchž se skrze pravdivou víru, pravdivou lásku a pravdivou k Bohu naději dochází: v čemž podstata křesťanství záleží. Těchto pak zase nabývá se přísluhováním od Boha zřízených služebných pomoci, *slova, klíčů a svátostí*: jejichž moc prokazuje se nejlépe vnitřní mocí Ducha, když se jich sprostně a upřímně, pokorně a důvěrně, jakožto podaných od Boha prostředků, bez vymyšlených lidmi křtaltů a šperků, užívá.

Ó kéž všickni rozumíte, co to Pán náš řekl: *Království Boží nepřichází patrně: nebo v vás jest* (Luk. 17, 20.21). Item: *Jednohoť jest potřebí* (Luk. 10, 42). Abyšte na to jedno (totiž na tu dobrou stránku, kterouž byla vyvolila Maria, tiše se u noh Páně posadivši, bchání a tškání zanechavši) všickni se vynaložíc, někdy aspoň, již aspoň, trefili do toho, čímž by obveseleno bylo srdce Slitovníka našeho, kterýž se za všechny nás tak Otcí modlil, *aby (pry) všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli* (Jan 17, 21). Abyšte všickni k domu církve se hlásající byli jeden

toliko dům Boží, dobře sám v sobě spořádaný a odevšád spojený! A jedna v jednom domu čeládka Boží, pod jednotejným řádem Božím, v svornosti, lásce a pomáhání sobě vespolek stojící, jako jedno tělo, ač z mnohých oudů, avšak po všech kloubích přísluhování spojené k zrůstu a vzdělání svému v lásce (Ef. 4, 16). Aby jednou aspoň křesťanské církvi, a přitom anjelům, čas přišel zpívat: *Aj, jak dobré jest a utěšené, když bratři v jednomyslnosti přebývají!* (Žalm 133, 1.)

19. *Na tebe, národe český a moravský, vlasti milá, zapomenouti také nemohu při svém již dokonalém s tebou se loučení.* Nýbrž k tobě se nejpředněji obracejíc, tebe pokladů svých, kteréž mi byl svěřil Pán, nápadníkem a dědicem nejpřednějším činím: příkladem některých bohatých měšťanů římských i králů jejich pomezských; kteříž umírajíce, dědicem věcí svých obec římskou, vládu okršlku zemského ujímající, kšafy svými nařizovali.

Věřímť i já Bohu, že po přejítí vichřic hněvu, hříchy našimi na hlavy naše uvedeného, vláda věcí tvých k tobě se zase navrátí, ó lide český. A pro tu naději tebe dědicem činím všeho toho, co sem koli po předcích svých byla zdělila a přes těžké a nesnadné časy přechovala: nýbrž i v čemkoli dobrém, skrze práci synů mých a požehnání Boží, rozhojnění sem přijala, to všechno tobě zcela odkazují a od dávám.

Zejména napřed, milost k pravdě Boží čisté, kterouž nám před jinými národy pro své službou M. Husa našeho ukazovati začal Pán a kterouž on s pomocníkem svým, i jinými

mnohými věrnými Čechy, krví svou zpečetil: a od níž Antikrist na onen čas chytrostmi svými na sněmu bazilejském, teď pak mocí válečnou ukrutnou, tebe byl odvedl, já pak s syny svými, kteří za světlem jíti chtěli, posavád se přidržeti hleděla. Tvěl to jest dědictví, tobě před jinými národy dané, ó vlasti milá! Ujmiž se zase práva svého, jako svého, když tobě milosrdenství prokáže a pravdě své průchod navrátí Pán, Slitovník tvůj.

Druhé, poroučím tobě horlivou žádost k vyrozumívání a vždy plnějšimu a jasnějšimu též pravdy Boží; aby znajíc Hospodina, hojněji jej poznávati se snažovala (Oz. 6, 3). A ponevadž Pán náš Písma svatá zpytovati poručil (Jan 5, 39), odkazují tobě za dědictví *knihu Boží, bibli svatou*, kterouž synové moji z původních jazyků (kterýmiž je Bůh psáti byl poručil) do češtiny s pilností velikou (do patnácti let na té práci strávivše několik učených mužů) uvedli, a Pán Bůh tomu tak požel, že málo ještě jest národů, kteříž by tak pravdivě, vlastně, jasně svaté proroky a apoštoly v svém jazyku mluvící slyšeli. Přijmiž to tedy za svůj vlastní klén, vlasti milá, a užívěj toho k slávě Boží a svému v dobrem vzdělání. A ač knihy této Boží exempláře popálili nepřátelé, kde které dostati mohli, že však milosrdenstvím toho Boha, kterýž pořezané a spálené od bezbožného Joakima knihy Jeremiašovy psáti znovu kázal (Jer. 36) a potrhany i popáleny od Antiocha tyрана Zákon Boží (1 Mach. 1, 59) brzy potom, vzbudiv pobožného Ptolomea, v jazyk řecký uvésti a národům jiným v známost přivésti dal, i tobě kniha tato Boží dochována bude, důvěř se a nepochybuj.

Třetí, poroučím obzvláště také zvláštní k církevnímu řádu a milostné té kázni, kteráž mezi dítkami Božími býti má a musí, milost: aby se napotom u vás Kristu ne jen jako proroku kazatedlnice, ne jen jako knězi a biskupu oltáře, ale také jako králi trůnu a berly, k konání soudů nad neposlušnými, přálo. Tu co mně byl z milosti své udělil Pán, nekryla sem se s tím, na světlo to dáno: uživ, vlasti milá, k svému dobrému i toho, buď tak, jakž u mne bylo, aneb jak nejevzdělavedlněji vyhlédáno býti může z Písem svatých a příkladů prvotní apoštolské církve, neboť na staré grunty stavěti, kdykoli se obnovuje chrám Boží, nejbezpečněji (1 Ezdr. 3, 3).

Čtvrté, odevzdávám horlivost k sloužení Pánu Bohu a sloužení jemu jedním ramenem, po čemž že sem já od svého začátku toužila, paměti předků mých, i Historia od Jana Lascia o mých věcech sepsaná, svědčí. Užiti sic toho sem zuplna nemohla; kromě že sem léta 1575 k společné národu svého podobojích konfesí a léta 1610 k společné konsistoři připuštěna. Ale dejž Bůh pro milosrdenství své (kterýž vinš já buď životem neb smrtí svou, jak Pán káže, zapečetuji), aby třetí spojení bylo nejdokonalejší, všech ostatků dítek mých se všechněmi jinými ostatky Čechů věrných: aby díveo Júdovo a díveo Efraimovo bylo jedním dívem v ruce Boží, když rozmetané kosti naše zase shromáždí, masem a kůží potáhne, a duchem života naplní všemohoucí ten Pán, jemuž nemožného nic není. (Ezech. 37 v celé kap.)

Páté, odevzdávám tobě také a synům tvým snažnost v pulerování, vyčišťování a vzdělávání milého našeho a milostného otcovského jazyka: v čemž synů mých bedlivost známá

byla časů předešlých, když od rozumnějších říkáváno, že češtiny lepší není jako mezi Bratřimi a knihách jejich.

Alc pilnějiť se na to ještě někteří z mých vydali nyní teď z vlasti vypuzení byvše: aby přiřhobením knih užitečných, a nad předešlý způsob, vybroušenějším pérem psaných, napomohli synům tvým, k uvedení tím snázce všeliké ušlechtilé spanilosti v věcech i v řeči, v moudrosti i výmluvnosti, k šťastnému vynahrazení podcšlého teď zpuštění, jakž by jen časy rozvlažení přivedl Pán. Co koli tedy toho se najde, knih starých neb nových, to od synů mých přjmuc, za své vlastní měj, k užití toho, jak nejlépe věděti budeš.

Šesté, odkazují tobě mládeže lepší, pilnější, zdárnější cvičení, nežli bývalo. Přehlídla sem já tuto, svěřujíc se cizím, kteříž mi syny mé povášnili a pokazili: kdyby se líbilo Bohu navrátiti mne k časům zvolnějším, napraviti bych v tom hleděla. Ale sama o sobě naději tratic, tebe prosím, vlasti milá, s osvědčováním, aby to napravila. Popracovaliť i v té věci někteří z synů mých a zhotovili pro lepší mládeže cvičení metod, jehož se již chytati začali národové jiní, bez rozdílu i náboženství. Ale tobě to předně náleží, nezanebdávejž dědictví svého, kteréž tobě odvedou, když čas přijde, synové moji.

Sumou, všecky své pozustalosti, jako popel po svém shoření, tobě, vlasti milá, poroučím, aby sobě z něho luh k smývání špin dítek svých připravila; jakž mně v počátcích mých učinil Pán, že z popela Husova mne a dítky mé vzbudil.

20. Ale což více mluviti? *Přestati mi přijde a rozžehnati se s tebou, vlasti milá.* Ale jakž pak? Jakob patriarcha, na smrtedlné posteli své žehnaje se s syny svými, dával jim požehnání; jako i Mojžíš, odcházejce od lidu svého. Z jejichž ust já vezmuc slova, tobě také, národe český, na rozžehnanou požehnání vyhlášuji od Hospodina Boha tvého: *Aby ty předce byl a zůstával ratolestí rostoucí, ratolestí rostoucí podlé studnic, ratolestí vycházející nad zed. Ačkoli hořkostí naplnili tebe a střídali na tebe, v tajné nenávisti měvše tě střelci, zůstaniž však v síle lučiště tvé a ssille se ramena rukou tvých, z rukou Mocného Jákobova. Od silného Boha, jemuž sloužtvali otcové tvoji, kterýž spomáhá tobě, a od Všemohoucího, kterýž požehná tobě požehnáními propasti ležící hluboko, požeháním prsů a života. Požehnání mé silnější při tobě buď nad požehnání předků mých, až k končinám pahrbků věčných (1 Mojž. 49, 22 etc.). Živ buď, národe posvěcený Bohu, a neumírej! Muži tvoji ať jsou bez počtu. Požehnejž, ó Hospodine, rytěrování jeho, a v práci rukou jeho zalib se tobě. Slomuj ledví nepřátel jeho a těch, kteříž ho nenávidí, aby nepočestali. Přijdiž čas tvůj, aby říkali národové: Blasslavený jsi, Izraeli, kdo jest podobný tobě? Lide vysvobozený skrze Hospodina, jenž jest pavéza spomožení tvého a meč důstojnosti tvé. Tvoji zajisté nepřátelé padnou a ty po vyvýšenosti jejich šlapati budeš (5 Mojž. 33, v. 6, 11 a 29). Tvěl jest, ó Hospodine, spasení, a nad lidem tvým požehnání tvé, Selah. (Žalm 3, 9.)*